धनुर्व्वेदपरत्वाच्च तपसा विपुलेन च। भृशं सन्तापयामास देवराजं स गौतमः। ५०७५
ततो जानपदीं नाम देवकन्यां सुरेश्वरः। प्राहिणोत्तपसो विघ्नं कुरु तस्येति कौरव।
सा हि गत्वाश्रमं तस्य रमणीयं शरद्वतः। धनुर्बाणधरं बाला लोभयामास गौतमं।
तामेकवसनां दृष्ट्वा गौतमोऽप्सरसं वने। लोकेऽप्रतिमसंस्थानां प्रोत्फुल्लनयनोऽभवत्।
धनुश्च हि शरास्तस्य कराभ्यामपतद्भुवि। वेपथुश्चापि तां दृष्ट्वा शरीरे समजायत।
स तु ज्ञानगरीयस्त्वात्तपसश्च समर्थनात्। अवतस्थे महाप्राज्ञो धैर्य्येण परमेण ह। ५०८०
यस्तस्य सहसा राजन्विकारः समदृश्यत। तेन सुस्राव रेतोऽस्य स च तं नावबुध्यत।
स विहायाश्रमं तच्च ताञ्चैवाप्सरसं मुनिः। जगाम रेतस्तत्तस्य शरस्तम्बे पपात च।
शरस्तम्बे च पतितं द्विधा तदभवन्नृप। तस्याथ मिथुनं जज्ञे गौतमस्य शरद्वतः।
मृगयाञ्चरतो राज्ञः शान्तनोस्तु यदृच्छया। कश्चित्सेनाचरोऽरण्ये मिथुनं तदपश्यत।
धनुश्च सशरं दृष्ट्वा तथा कृष्णाजिनानि च। ज्ञात्वा द्विजस्य चापत्ये धनुर्व्वेदान्तगस्य ह। ५०८५
स राज्ञे दर्शयामास मिथुनं सशरं धनुः। स तदादाय मिथुनं राजा च कृपयाऽन्वितः।
आजगाम गृहानेव मम पुत्राविति ब्रुवन्। ततः संवर्द्धयामास संस्कारैश्चाप्ययोजयत्।
प्रातिपेयो नरश्रेष्ठो मिथुनं गौतमस्य तत्। गौतमोऽपि ततोऽभ्येत्य धनुर्व्वेदपरोऽभवत्।
कृपया यन्मया बालाविमौ संवर्द्धिताविति। तस्मात्तयोर्नाम चक्रे तदेव स महीपतिः।
गोपितौ गौतमस्तत्र तपसा समविन्दत। आगत्य तस्मै गोत्रादि सर्व्वमाख्यातवांस्तदा। ५०९०
चतुर्विधं धनुर्व्वेदं शास्त्राणि विविधानि च। निखिलेनास्य तत्सर्व्वं गुह्यमाख्यातवांस्तदा।
सोऽचिरेणैव कालेन परमाचार्य्यतां गतः। ततोऽधिजग्मुः सर्व्वे ते धनुर्व्वेदं महारथाः।
धृतराष्ट्रात्मजाश्चैव पाण्डवाः सह यादवैः। वृष्णयश्च नृपाश्चान्ये नानादेशसमागताः।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ विशेषार्थी ततो भीष्मः पौत्राणां विनयेप्सया। द्रव्यस्त्रज्ञान् पर्य्यपृच्छदाचार्य्यान्वीर्य्यसंमतान्।
नाल्पधीर्न महाभागस्तथा नानास्त्रकोविदः। नादेवसत्त्वो विनये कुरूनस्त्रे महाबलान्। ५०९५
इति सञ्चिन्त्य गाङ्गेयस्तदा भरतसत्तमः। द्रोणाय वेदविदुषे भारद्वाजाय धीमते।
पाण्डवान्कौरवांश्चैव ददौ शिष्यान्नरर्षभ। शास्त्रतः पूजितश्चैव सम्यक्तेन महात्मना।
स भीष्मेण महाभागस्तुष्टोऽस्त्रविदुषां वरः। प्रतिजग्राह तान्सर्व्वाञ्छिष्यत्वेन महायशाः।
शिक्षयामास च द्रोणो धनुर्वेदमशेषतः। तेऽचिरेणैव कालेन सर्व्वशस्त्रविशारदाः। बभूवुः कौरवा राजन्पाण्डवाश्चामितौजसः।
जनमेजय उवाच। कथं समभवद्द्रोणः कथं चास्त्राण्यवाप्तवान्। कथञ्चागात्कुरून्ब्रह्मन्कस्य पुत्रः स वीर्य्यवान्। ५१००
कथं चास्य सुतो जातः सोऽश्वत्थामाऽस्त्रवित्तमः। एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं विस्तरेण प्रकीर्त्तय।
वैशम्पायन उवाच। गङ्गाद्वारं प्रति महान् बभूव भगवानृषिः। भरद्वाज इति ख्यातः सततं संयतव्रतः।
सोऽभिषेक्तुं ततो गङ्गां पूर्व्वमेवागमन्नदीं। महर्षिभिर्भरद्वाजो हविर्द्धाने चरन्पुरा। ददर्शाप्सरसं साक्षाद्घृताचीमाशुताम्ऋषिः।
रूपयौवनसम्पन्नां मदघ्नां मदालसां। तस्याः पुनर्नदीतीरे वसनं पर्य्यवर्त्तत। व्यपकृष्टाम्बरांदृष्ट्वा ताम्ऋषिश्चकमे ततः।